

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ

Η εξεταστέα ύλη για την εισαγωγή φοιτητών στο Π.Μ.Σ. «Βυζαντινές και Μεσαιωνικές Σπουδές» ορίζεται ως εξής:

I. Στην ξένη γλώσσα θα εξετασθεί γραπτώς η ικανότητα των υποψηφίων να κατανοούν κείμενο σχετικό με την ειδικότητά τους.

II. Η εξέταση στα μαθήματα της κατεύθυνσης θα επικεντρωθεί στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

1. Βυζαντινή Ιστορία και Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης

Οι υποψήφιοι και για τις δύο αυτές κατευθύνσεις εξετάζονται και στα τρία αντικείμενα που ακολουθούν, δηλαδή βυζαντινή ιστορία, μεσαιωνική ιστορία, και ιστοριογραφία. Η ερώτηση στο αντικείμενο της κατεύθυνσης που τους ενδιαφέρει βαθμολογείται με διπλάσιο συντελεστή σε σχέση με τις άλλες.

1Α. Ύλη Βυζαντινής Ιστορίας

Οι υποψήφιοι πρέπει να γνωρίζουν το γενικό περίγραμμα των γεγονότων της βυζαντινής ιστορίας από τον 4^ο έως τον 15^ο αιώνα. Επιπλέον καλούνται κατά την προετοιμασία τους να δώσουν έμφαση στις ακόλουθες θεματικές:

-Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Ο αυτοκρατορικός θεσμός. Κράτος και Εκκλησία.

-Οι πόλεις της αυτοκρατορίας: μορφή, ιστορική εξέλιξη, κοινωνική κατατομή, οικονομική λειτουργία.

-Οι κοινωνικές σχέσεις στην ύπαιθρο/ Η αγροτική κοινωνία και οικονομία.

Ενδεικτική γενική βιβλιογραφία:

1. C. Morriison (γενική επιμέλεια), *Ο Βυζαντινός Κόσμος*, τ. Α', Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, 2014
2. J.C. Cheynet (γενική επιμέλεια), *Ο Βυζαντινός Κόσμος*, τ. Β', Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, 2011
3. Α. Λαΐου-C. Morriison, *Η βυζαντινή οικονομία*, Αθήνα, εκδόσεις Παπαδήμα, 2011
4. C. Mango (γενική επιμέλεια), *Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης: Ιστορία του Βυζαντίου*, Αθήνα, εκδόσεις Νεφέλη, 2006

1Β. Ύλη Μεσαιωνικής Ιστορίας

Οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν μια σαφή αντίληψη για τις ιστορικές εξελίξεις στην Ευρώπη (περίπου 500-1500 μ.Χ.), με έμφαση στα εξής θέματα:

-δημογραφικές εξελίξεις

-αγροτική κοινωνία και οικονομία

-πόλεις, εμπόριο, δευτερογενής τομέας

- Εκκλησία, μοναχισμός, σχέση με την πολιτική εξουσία, μεταρρυθμίσεις και αιρέσεις
- Διακυβέρνηση, θεσμοί, πολιτική ιδεολογία, φεουδαρχικές σχέσεις
- Παιδεία, Πανεπιστήμια, αναγεννήσεις
- Η καρολίδεια Ευρώπη
- Η πολύπλευρη ανάπτυξη της μέσης μεσαιωνικής περιόδου
- Η «κρίση» του ύστερου Μεσαίωνα

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

1. Wickham, Chris, *Η Μεσαιωνική Ευρώπη* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2018)
2. Μπενβενίστε, Ρίκα, *Από τους βαρβάρους στους μοντέρνους: κοινωνική ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής δύσης* (Αθήνα: Πόλις, 2007)
3. Nicholas, D., *Η εξέλιξη του μεσαιωνικού κόσμου*, μτφ. Μ. Τζιαμτζή (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1999)
4. Berstein, S. και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης, 1: Από τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία στα ευρωπαϊκά κράτη* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997), κεφάλαια 1-11. Περιεκτικό εγχειρίδιο, εναλλακτικά προς το προηγούμενο
5. Cipolla C., *Η Ευρώπη πριν από τη βιομηχανική επανάσταση: κοινωνία και οικονομία 1000-1700 μ.Χ.*, μετφ. Π. Σταμούλη (Αθήνα: Θεμέλιο, 1988).
6. Le Goff, J., *Ο πολιτισμός της μεσαιωνικής Δύσης*, μτφ. Ρ. Μπενβενίστε (Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1993)

1Γ. Σύγχρονη ιστοριογραφία

Οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν αντίληψη των βασικών ρευμάτων στην ιστοριογραφία, κυρίως από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, καθώς και των διαφορετικών μεθοδολογικών και ερμηνευτικών εργαλείων που υιοθέτησαν οι ιστορικοί κατά την περίοδο αυτή.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

1. Γκέοργκ Ίγκερς, *Η ιστοριογραφία στον 20^ο αιώνα* Αθήνα, Νεφέλη, 2006
2. Γκέοργκ Ίγκερς, *Παγκόσμια ιστορία της σύγχρονης ιστοριογραφίας*, Αθήνα, Νεφέλη, 2015
3. Τζον Μπάροου, *Μια ιστορία των ιστοριών*, Αθήνα, Τόπος, 2007

2. Βυζαντινή Αρχαιολογία και Ιστορία της Βυζαντινής Τέχνης

Ύλη για τις εξετάσεις εισαγωγής στο πρόγραμμα:

Βυζαντινή αρχιτεκτονική και ζωγραφική (4ος-15ος αιώνας)

Απαιτείται η εποπτεία της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, καθώς και της ζωγραφικής (μνημειακή ζωγραφική, εικόνες, χειρόγραφα) στο Βυζάντιο. Η εξοικείωση με την εξέλιξη των αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών μορφών είναι αναγκαία. Ιδιαίτερα στη μνημειακή ζωγραφική δίνεται έμφαση στη συγκρότηση των εικονογραφικών προγραμμάτων, ενώ οι φορητές εικόνες είναι επιθυμητό να εξεταστούν σε συσχετισμό με τη χρήση τους ως αντικειμένων λατρείας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Γενικά έργα – Εγχειρίδια:

1. Αχειμάστου-Ποταμιάνου Μ., *Βυζαντινές Τοιχογραφίες* (Σειρά Ελληνική Τέχνη), Αθήνα 1994
2. Βοκοτόπουλος Π., *Βυζαντινές εικόνες* (Σειρά Ελληνική Τέχνη), Αθήνα 1995
3. Γαλάβαρης Γ., *Ζωγραφική βυζαντινών χειρογράφων* (Σειρά Ελληνική Τέχνη), Αθήνα 1995.
4. Χατζηδάκη Ν. , *Βυζαντινά ψηφιδωτά* (Σειρά Ελληνική Τέχνη), Αθήνα 1994.
5. L. Rodley, *Byzantine Art and Architecture. An Introduction*, Cambridge 1994 (και σε ελληνική μετάφραση L. Rodley, *Εισαγωγή στη Βυζαντινή Τέχνη και Αρχιτεκτονική*, Αθήνα 2010)
6. J. Lowden, *Early Christian and Byzantine Art*, London 1997 (και σε ελληνική μετάφραση, Λόουντεν Τζ., *Πρώιμη χριστιανική και Βυζαντινή τέχνη*, Αθήνα 1999)
7. Cormack R., *Byzantine Art*, Oxford 2000
8. Kitzinger E., *Η βυζαντινή τέχνη εν τω γενέσθαι. Τα κύρια τεχνοτροπικά ρεύματα στην περιοχή της Μεσογείου, 3ος-7ος αιώνας*, (μετ. Στέλλα Παπαδάκη-Ökland), Ηράκλειο 2004

Αρχιτεκτονική

1. Čurčić Sl., *Architecture in the Balkans from Diocletian to Süleyman the Magnificent*, New Haven: Yale University Press, 2010
2. Krautheimer R., *Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή Αρχιτεκτονική*, Αθήνα 1991
3. Μπούρας Λ., Μπούρας Χ., *Η ελλαδική ναοδομία κατά τον 12ο αιώνα*, Αθήνα 2002
4. Μπούρας Χ., *Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*, Αθήνα 2001
5. Ousterhout R., «The Holy Space: Architecture and the Liturgy», στο L. Safran (επιμ.), *Heaven on earth. Art and the church in Byzantium*, University Park, Pa. 1998, 81-120
6. Ousterhout R., *Masterbuilders in Byzantium*, Princeton 1999

Ζωγραφική

1. Μουρίκη Ντ., *Τα ψηφιδωτά της Νέας Μονής της Χίου*, Αθήνα 1985.
2. Mouriki D., «Stylistic trends in monumental painting of Greece during the eleventh and twelfth centuries», *DOP*, 34-35 (1982), 77-124. Αναδημοσίευση: D. Mouriki, *Studies in Late Byzantine Painting*, London 1995, αρ. III, 125-256
3. Maguire H., «The cycle of images in the Church», στο L. Safran (επιμ.), *Heaven on earth. Art and the church in Byzantium*, University Park, Pa. 1998, 121-151
4. Κουμπάρακη-Πανσελήνου Ν., *Βυζαντινή ζωγραφική: η βυζαντινή κοινωνία και οι εικόνες της*, Αθήνα 2000
5. Κουρκουτίδου Νικολαΐδου Ε., Μαυροπούλου-Τσιούμη Χ., Μπακιρτζής Χ., *Ψηφιδωτά της Θεσσαλονίκης, 4ος -14ος αιώνας*, Αθήνα 2012